

L'autura principala Riccarda Camenisch (dretg) cull'illustratura Pia Valär (sen.) e la musicista Ursina Giger.

FOTO A. BEELI

Il frontispezi dil cudisch muossa il colonel al Lag digl Oberst. Davostier Joachim(li), il buob semiont.

ILLUSTRAZIUN P. VALÄR

Cura che Montalta cumpareva a Joachim

La Pro Laax ha ediu il cudisch d'affons «La detga dil Lag digl Oberst»

■ (anr/abc) La fundaziun Pro Laax ei ordvart activa. Il pli niev project ch'ella ha presentau dumengia vargada ei il cudisch d'affons «La detga dil Lag digl Oberst». Riccarda Camenisch ha scret il text, fatg las poesias e cumponiu la musica leutier. Las illustraziuns ein da Pia Valär. Avon sis onns han ils affons retschert g'empren schenghetg: Il cudisch d'affons cullas illustraziuns da Luis Coray. La fundaziun Pro Laax ha procurau che la «Detga dil Crap Fraissen» resti en memoria alla generaziun giuvna. Il text dil cudisch da maletgs ha Riccarda Camenisch Congo fatg. La mussadra da scoletta e mumma da treis affons ha saviu intermediar quella historia tenor la tradiziun orala dils da Laax. Il pictur-artist ha fatg leutier maletgs en «sias» colurs vivas e cunquai dau veta alla detga.

Joachim entaupa Joachim

Ussa ha la fundaziun Pro Laax ediu in secund cudisch d'affons che semetta en retscha cuagl'empren: Era cheu ei in aspect dalla historia locala puspei el center. Pigl artist da Laax Luis Coray – ch'ei fetg at-taschias alla historia da Laax – eis ei in

project che s'accorda culla «Detga dil Crap Fraissen». Quei ha el declarau dumengia vargada el discuors cull'anr. Era sch'el ei buca staus involvaua quella gada el project ha el plascher da quei che la Pro Laax ha presentau alla vernissascha.

Sco gia avon sis onns ha il scolast secundar Corsin Caduff tratg ils fils da quei secund project da cudisch. Suenten il cuort beinvegni entras il president dalla Pro Laax, Erwin Arduiser, ha Caduff presentau l'ovra e las persunas ch'ei stadas involvadas. L'autura digl'empren cudisch ei s'occupada d'ina historia ch'els da Laax dattan vinavon dapi varga 200 onns d'ina generaziun a l'autra. Riccarda Camenisch mida puspei ella historia – semegliont sco tier «La detga dil Crap Fraissen» – dil temps actual el vargau. Igl'afon contemporan senumna Joachim, plitost in num special. Igl'ei denton da gir che tals nums vegnan puspei moderns. Perinagada va Joachim a scola nua ch'ina gruppa da camerats da scola tentan el. Mobbing ei ina tematica actuala che fatschenta pli che mai pedagogs e psicologs. Joachim ei «auters ch'els auters», el siemia e contempla il mund cun ses

egls. Quei ueglia ils auters da tentar. Alla riva dil Lag digl Oberst eis el bugen e cheu entaupa el – semiond – Christoph Joachim Anton de Montalta. Tenor la tradiziun orala dils da Laax ha quei aristocrat salvau igl onn 1799 il vitg dallas truppas franzosas. De Montalta seigi s'entupaus cun general Joseph De Mont ed hagi saviu perschader lez da schanegiar siu vitg natal.

Sis maletgs clars, sis stjirs

El cudisch s'entaupa Joachim, il buob contemporan, cun siu numalin Joachim de Montalta. Ina casualitad. En diversas scenas intervegn ins da temps vargai, cunzun la Revoluziun franzosa vegn pli datier. Tiel cudisch s'auda in disc cumpact. Quater canzuns accumpognan pign e grond. Igl'ei melodias che van tgunsch ell'ureglia. Ursina Giger interpretescha la canzun digl Lag digl Oberst: «Cons misteris ein zuppai, giu sil funs dall'aua? Port'er mes quitaus giu leu, cun tias undas blauas», aud'ins. La musicista conta clar e capeivel, cun diziun e dramaturgia necessaria.

In cudisch d'affons senza maletgs ei strusch in tal. Igl'ei schia che pign e grond vul contemplar, ils eglis drovan «nutriment». Quei ei buc auter tier «La detga dil Lag digl Oberst». Tier ils texts, las poesias e las cumposiziuns da Camenisch ha l'illustratura e grafista da Zuoz, Pia Valär, fatg 12 maletgs. Sis da quels, mintgamai en colurs claras, muossan scenas dil temps present cun Joachim, il buob. Sis ulteriuras ein en grisch, igl'ei las vestas el vargau.

Tgei ei ver, tgei buc?

Sil disc cumpact ein buca mo las canzuns registradas, mobein era la raquin-taziun entira. Myriam Pelican-Camenisch, sora da Riccarda, legia quella cun vusch radiofona. Il cudisch d'affons tracta dil colonel Joachim che habitava en Casa Liunga. Cheu, giudem il vitg da Laax, ein gest treis casas da schlattainas noblas en in garnugl, de Mont, de Togenburg e de Montalta. Suenten siu retuorn dil survetsch militar en Frontscha haveva igl «Oberst» viviu cheu tochen sia mort ils 1844 ella vegliadetgna da 91 onns.

La persuna legendara ha dau anim alla tradiziun orala. Tgei ch'ei ver e tgei ch'ei mo detga ei d'eruir eventualmein tras la perscrutaziun scientifica. En quei risguard ha il historiograf Martin Camenisch contribuì al project. Sillas davosas paginas dat el ina survesta reala dalla veta dil protagonist. Igl'ei buca cumprovau che la vischnaunca da Laax haveva regalau al colonel il lag, probabel s'udeva quel gia avon alla famiglia. Quei aspect historic degradescha denton per nuot il project. Anzi, Martin Camenisch scriva ella prefaziun: «Enten perscrutar l'intenziun d'ina tradiziun orala vegn numnadamein adina era gest ina nova part dalla historia locala tangada.»

Buc emblidar astg'ins finalmein in ulterieur element che cumpletescha la tematica dil cudisch: Silla pagina 35 san ins veser diesch fotografias dad Agnes Foppa. Quellas muossan la fauna e flora dil Lag digl Oberst sco zona da palii da muntada naziunala.

Il cudisch «La detga dil Lag digl Oberst» inclus il disc cumpact san ins retrer ellas librerias, per exempel Maggi Glion ni Ligia Romontsch, ni era empustar sur la suandonta adressa dad e-mail: prolaax@laax-gr.ch

Binz remetta il presidi communal

Il suveran da Medel ha approbau il preventiv 2018

■ (anr/hh) Peter Binz candidescha buca pli pil post da president communal da Medel primavera proxima. Quei ha el comunicau alla radunonza communal la mesjamna sera a Curaglia. El ei dapi otg onns president communal da Medel. Medemamein vegnan Giusep Flepp e Marius Flepp buca recandidar per in'ulteriura perioda d'uffeci. Els dus ein en uffeci dapi 12 onns. La gerava Esther Koch ei aunc buca decidida schebein ella vegn a recandidar. Ella ei commembra dalla suprazionza communal dapi treis onns. Perencunter vegn

gerau Gabriel Venzin a star a disposiziun per in'ulteriura perioda d'uffeci. El ei vegnius eligius quest atun. Sco quei ch'il canzlist communal Valentin Pally ha detg enviars l'Agentura da novitads rumantscha preveda la vischnaunca da midar la costituziun. Sin fundament dil dretg surordinau eis ei numnadamein pusseivel da disponer egl'avegnir d'ina suprazionza communal cun treis commembers. Sin fundament dallas difficultads che la vischnaunca da Medel ha giu ils davos onns d'anflar candidatas e candidats per la suprazionza communal ei quei

in'alternativa. Las elecziuns han liug primavera proxima, la perioda d'uffeci nova da treis onns entscheiva igl'empren da fenadir 2017.

Approbau il preventiv

La radunonza communal ha approbau il preventiv dalla vischnaunca pigl onn vegent. Il quen da menaschi preveda ina sviulta da 3,8 milliuns francs cun in surpli d'entradas da pressapauc 382.000 francs. Il quen d'investiziuns preveda expensas da 250.000 francs ed entradas da 175.000 francs. Il budget dall'Ovra electrica Medel quenta cun ina sviulta dad 1,6 milliuns francs ed in surpli d'expensas da rodund 80.000 francs. Pil manteniment ed investiziuns riguarda il preventiv 270.000 francs. Sin proposta dalla suprazionza communal ha la radunonza da vischnaunca deciduu da laschar il pei da taglia sin 70 pertschien dalla taglia cantunala sempli ed il pei da taglia sin schischom sin 1,5 permelli.

La suprazionza communal ha presentau la mesjamna sera il project «Medel mu(e)nta». La finamira dil project ei da sviluppar vinavon la Val sil sectur turistic ensemen cun differents acturs e perschiders da prestaziuns dalla regiun. La realisaziun dil project cuoz quater onns ed ei calculada cun cuosts da 760.000 francs. La cumpart dalla vischnaunca munta a 165.000 francs.

Dapi rodund otg onns ei Peter Binz alla testa dalla vischnaunca da Medel. Ussa ha el demissionau.

FOTO H. HUONDER

Plan da master entuorn il Mundaun duei cuntinuar

■ (cp) Suenten il Na dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion al project dil plan da master entuorn il Mundaun ei la cummissiun directiva che consista da representants dallas vischnauncas e dallas pendicularas gia seradunada per analizar il resultat da votaziun e per sediscuorer sur dad alternativs pusseivlas. La cummissiun directiva deplorescha il Na dad Ilanz/Glion. La decisiun ei denton d'acceptar ed ei descha da sefocussar sigl'avegnir.

Ils commembers dalla cummissiun directiva ein dil meini che la lavur da project ch'ei vegnida fatga ils davos onns entras ils quater partenaris ei stada da gronda valeta e che la buna collaboraziun cun Ilanz/Glion duei vegnir cuntinuada per realisar singuls projects. Concret pertucca quei la collaboraziun instituzionalisada ella Surselva Turissem SA e la collaboraziun actuala pils projects dalla tariffa

nul per il traffic public ni per il Campiunadi mundial da skis paralimpic 2019 a Sursaisa. Cun cuntinuar cun la collaboraziun duei la purschida turistica pil hosp vegnir sviluppada vinavon sin basa intercommunal.

Il project dil plan da master entuorn il Mundaun cun la finamira da fundar ina societad d'infrastructura communal duei vegnir persequitau vinavon entras las duas vischnauncas Lumnezia e Sursaisa Mundaun ensemen cun las Pendicularas Sursaisa Mundaun. Sebond sin la tenuta constructiva dallas duas vischnauncas duei la cuntinuaziun dil project menar beingleiti en omisdus vischnauncas a decisiuns. La via tscharnida duei instituzionalisar la collaboraziun e garantir ch'ei sa vegnir investau senza interrupziun el svilup dalla purschida turistica da stad e d'unviern entuorn il Mundaun.

AUGURIS

Gratulaziun a Glion: La garascha Aldo Beeli SA a Glion po far fiasta uonn gest cun treis giubilars: Aldo Beeli, Rinaldo Nay e Marco Blumenthal san festivar lur giubileum da 15 onns tier la firma. 15

onns ein dapli che mo in liung temps. Quei ein onns da lavur da success, d'in grond engaschament e da buna collegialitad e nus selegrein sin ulteriurs bials onns. Grazia feg!